

**LIETUVOS RESPUBLIKOS
SOCIALINĖS APSAUGOS IR DARBO MINISTRAS**

**ĮSAKYMAS
DĖL REGIONINĖS JAUNIMO POLITIKOS STIPRINIMO 2015–2017 METŲ VEIKSMŲ
PLANO PATVIRTINIMO**

2015 m. sausio 9 d. Nr. A1-11

Vilnius

Vadovaudamasi Strateginio planavimo metodikos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. birželio 6 d. nutarimu Nr. 827 „Dėl Strateginio planavimo metodikos patvirtinimo“, 4.3.5 papunkčiu ir atsižvelgdama į Nacionalinės jaunimo politikos 2011–2019 metų plėtros programos įgyvendinimo 2014–2016 metų veiksmų plano, patvirtinto Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2013 m. gruodžio 4 d. įsakymu Nr. A1-661 „Dėl Nacionalinės jaunimo politikos 2011–2019 metų plėtros programos įgyvendinimo 2014–2016 metų veiksmų plano patvirtinimo“, 5.3.4 papunktį:

1. T v i r t i n u Regioninės jaunimo politikos stiprinimo 2015–2017 metų veiksmų planą (pridedama).
2. S i ū l a u savivaldybėms, Nacionalinei jaunimo reikalų koordinatorių asociacijai, socialiniams partneriams, vietos veiklos grupėms, asocijuotoms verslo struktūroms, Lietuvos prekybos, pramonės ir amatų rūmų asociacijai dalyvauti įgyvendinant šio įsakymo 1 punkte nurodyto plano priemones.
3. P a v e d u įsakymo vykdymo kontrolę viceministrui pagal veiklos sritį.

Socialinės apsaugos ir darbo ministrė

Algimanta Pabedinskienė

PATVIRTINTA

Lietuvos Respublikos socialinės
apsaugos ir darbo ministro
2015 m. sausio 9 d. įsakymu Nr.
A1-11

REGIONINĖS JAUNIMO POLITIKOS STIPRINIMO 2015–2017 METŲ VEIKSMŲ PLANAS

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Regioninės jaunimo politikos stiprinimo 2015–2017 metų veiksmų plane (toliau – Veiksmų planas) numatomi tikslai, uždaviniai, priemonės, kokybiniai ir kiekybiniai vertinimo kriterijai, skirti regionuose iškilusioms jaunimo politikos įgyvendinimo problemoms spręsti.

2. Veiksmų plano tikslas – stiprinti jaunimo politikos įgyvendinimą savivaldybėse, užtikrinant tarpžinybinį ir tarpsektorinį bendradarbiavimą ir infrastruktūrą bei atsižvelgiant į jaunimo poreikius.

3. Veiksmų planas parengtas atsižvelgiant į Šešioliktosios Vyriausybės 2012–2016 metų programos, kuriai pritarta Lietuvos Respublikos Seimo 2012 m. gruodžio 13 d. nutarimu Nr. XII-51 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos“, 156 ir 159 punktus bei į Nacionalinės jaunimo politikos 2011–2019 metų plėtros programos įgyvendinimo 2014–2016 metų veiksmų plano, patvirtinto Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2013 m. gruodžio 4 d. įsakymu Nr. A1-661 „Dėl Nacionalinės jaunimo politikos 2011–2019 metų plėtros programos įgyvendinimo 2014–2016 metų veiksmų plano patvirtinimo“ (toliau – Nacionalinės jaunimo politikos plėtros programos įgyvendinimo 2014–2016 metų veiksmų planas), nuostatas.

4. Veiksmų plane vartojamos sąvokos atitinka Lietuvos Respublikos jaunimo politikos pagrindų įstatyme ir kituose teisės aktuose apibrėžtas sąvokas.

II SKYRIUS

SITUACIJOS ANALIZĖ

5. Jaunimo situacija ir poreikiai geriausiai matomi vietos savivaldos lygmeniu, todėl labai svarbu stiprinti jaunimo politiką savivaldybėse.

6. Jaunimo politika yra horizontalioji viešosios politikos sritis, apimanti įvairių sektorių viešąsias politikas (socialinės apsaugos ir darbo, sveikatos apsaugos, švietimo ir mokslo, ūkio ir kt.), todėl labai svarbu, kad nuolat vyktų konstruktyvus tarpžinybinis ir tarpsektorinis bendradarbiavimas, įtraukiant verslo sektorių ir jaunimo atstovus.

7. Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatyme įtvirtinta, kad vaikų ir jaunimo teisių apsauga priskirta prie valstybinių (valstybės perduotų savivaldybėms) funkcijų. Jaunimo politikos formavimas ir įgyvendinimas savivaldybėse reglamentuotas Lietuvos Respublikos jaunimo politikos pagrindų įstatyme.

8. Siekiant plėtoti jaunimo politiką savivaldybėse, Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2010 m. birželio 11 d. įsakymu Nr. A1-234 „Dėl Jaunimo politikos plėtos savivaldybėse 2010–2012 metų programos patvirtinimo“ buvo patvirtinta Jaunimo politikos plėtos savivaldybėse 2010–2012 metų programa. Ją įgyvendinant buvo patobulintas savivaldybių jaunimo reikalų koordinatorių veiklos teisinis reglamentavimas, patikslinant jų kompetencijai priskirtas funkcijas, stiprinama jaunimo organizacijų veikla, savivaldybėse veikiančių jaunimo reikalų tarybų kompetencijos, remti jaunimo iniciatyvų projektai. Jaunimo reikalų departamentas prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – Jaunimo reikalų departamentas), įgyvendindamas projektą „Integruotos jaunimo politikos plėtra“, 2011 m. atliko Jaunimo politikos savivaldybėse kokybės vertinimą (toliau – Kokybės vertinimas), siekdamas nustatyti, ar veiksmingai įgyvendinama jaunimo politika vietos savivaldos lygmeniu. Atliktas Kokybės vertinimas leido palyginti, kaip įvairiose savivaldybėse yra įgyvendinama jaunimo politika, su kokiomis problemomis yra susiduriama, taip pat nustatyti sritis, kurioms reikėtų skirti daugiau dėmesio, o savivaldybių jaunimo reikalų koordinatoriams planuoti savo veiklą.

9. Atliekant Kokybės vertinimą nustatyta, kad geriausiai jaunimo politika įgyvendinama didžiuosiuose Lietuvos miestuose – Vilniaus miesto ir Kauno miesto savivaldybėse, o tose savivaldybėse, kuriose kaimų gyvenamosiose vietovėse gyvena daugiau nei 50 proc. visų savivaldybės gyventojų, kurių yra daugiau nei pusė visų savivaldybių (32 iš 60 savivaldybių), jaunimo politikos padėtis yra ypač problemiška.

10. Remiantis Kokybės vertinimo metu surinktais duomenimis, galima teigti, kad visą savo darbo laiką jaunimo reikalų koordinavimui skiria tik apie penktadalis savivaldybių jaunimo reikalų koordinatorių. Remiantis Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos 2014 m. rugsėjo mėnesį atliktos savivaldybių jaunimo reikalų koordinatorių pareigybių aprašymų analizės duomenimis, 66,6 proc. visų savivaldybių jaunimo reikalų koordinatorių pavaldumas yra priskiriamas savivaldybės struktūrinio padalinio vadovui, o ne savivaldybės administracijos direktoriui, kaip numatyta Pavyzdiniame savivaldybės jaunimo reikalų koordinatoriaus (vyriausiojo specialisto) pareigybės aprašyme ir Pavyzdiniame savivaldybės jaunimo reikalų koordinatoriaus (vyresniojo specialisto) pareigybės aprašyme, patvirtintuose Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2008 m. kovo 4 d. įsakymu Nr. A1-68 „Dėl Pavyzdinio savivaldybės jaunimo reikalų koordinatoriaus (vyriausiojo specialisto) pareigybės aprašymo ir Pavyzdinio savivaldybės jaunimo reikalų koordinatoriaus (vyresniojo specialisto) pareigybės aprašymo patvirtinimo“ (toliau – Pavyzdinis pareigybės aprašymas). Dėl to jaunimo reikalų koordinatoriui neretai yra priskiriamos ir kitos, su jaunimo politika nesusijusios, funkcijos. Papildomos funkcijos yra numatytos 25 savivaldybių jaunimo reikalų koordinatorių pareigybių aprašymuose, tai sudaro 41,6 proc. visų jaunimo reikalų koordinatorių.

11. Remiantis Kokybės vertinimu, ne visose savivaldybėse yra sudaromi metiniai jaunimo reikalų koordinatorių veiklos planai ir rengiamos veiklos ataskaitos. Jaunimo reikalų koordinatoriai savo kompetencijos klausimais yra nepakankamai įtraukiami į savivaldybėse sudaromas darbo grupes, komisijas, dirbančias su jaunimui aktualiais klausimais.

12. Savivaldybių jaunimo reikalų tarybos veikia 57 iš 60 savivaldybių. Ne visos jaunimo reikalų tarybos sudaro metinius veiklos planus ir rengia metines veiklos ataskaitas, todėl jų darbas yra silpnai struktūrizuotas, chaotiškas, neaiški jaunimo reikalų tarybų narių atsakomybė.

13. Remiantis Kokybės vertinimo metu gautais duomenimis, savivaldybių jaunimo reikalų tarybų veikla dažnai yra formali ir neturi lemiamos įtakos priimant esminius jaunimo politikos sprendimus.

14. Sėkmingai regioninių jaunimo organizacijų tarybų, veikiančių 28 iš 60 savivaldybių, veiklai ir naujų steigimuisi trukdo jaunimo lyderių kaita, neužtikrintas finansavimas, nedidelis jaunimo organizacijų kai kuriose savivaldybėse skaičius, jaunimo pasyvumas, neorganizuotumas ir kt. Dėl šios priežasties savivaldybės jaunimo reikalų tarybos veikia ne

visur, o iš veikiančių ne visos turi galimybių sklandžiai vykdyti savo funkcijas. Labai svarbu užtikrinti regioninių jaunimo organizacijų tarybų plėtrą ir finansavimą, nes jų dėka jaunimo interesams atstovaujama valstybės ir savivaldybių institucijose ir įstaigose, jaunimo organizacijos gali sėkmingai bendradarbiauti, pasidalyti patirtimi, keistis informacija, taip stiprindamos savo veiklą ir savo pavyzdžiu skatindamos jaunimo organizacijų plėtrą savivaldybėse.

15. Jaunimo informavimo ir konsultavimo paslaugas jauniems žmonėms teikia 28 jaunimo darbo centrai (iki 2014 metų pabaigos numatoma įsteigti dar 1 jaunimo darbo centrą), veikiantys 25 atvirieji jaunimo centrai ir 143 atvirosios jaunimo erdvės bei kitos darba su jaunimu vykdančios organizacijos. Jaunimo darbo centrai veikia ne visose savivaldybėse, todėl jauniems žmonėms, gyvenantiems atokesnėse vietovėse, sunkiau gauti reikiamą informaciją, o tai turi įtakos ir jaunimo užimtumui.

16. Siekiant, kad jaunimą pasiektų koncentruota, patikima ir aktuali informacija, 2014 m. balandžio 1 d. Vilniuje buvo įsteigtas pirmasis Lietuvoje Jaunimo informacijos centras. Šiame centre jaunimui teikiamos konsultacijos apie švietimą, darbinį užimtumą, savanorystę, laisvalaikio praleidimo galimybes, socialines paslaugas jaunimui ir jaunoms šeimoms, informacinį ir finansinį raštingumą, jaunimo teises ir pareigas, bendradarbiavimą su savivaldybe.

17. Socialinės apsaugos ir darbo ministerija Nacionalinės jaunimo politikos 2011–2019 metų plėtros programos įgyvendinimo 2014–2016 metų veiksmų plane yra numčiusi plėsti atvirose jaunimo centruose ir erdvėse, tačiau vien šių priemonių nepakanka siekiant pastoviai vykdyti atvirąjį darbą su jaunimu. Labai svarbu, kad ir pačios savivaldybės norėtų prisidėti prie šios darbo su jaunimu formos. Šiuo metu steigti atvirose jaunimo centruose savivaldybėse trūksta finansavimo, todėl sunku rasti patalpas, kuriose galėtų būti vykdoma veikla, taip pat nėra galimybių išlaikyti su jaunimu dirbančio darbuotojo pareigybę.

18. Įgyvendinant Nacionalinės jaunimo politikos 2011–2019 metų plėtros programos įgyvendinimo 2014–2016 metų veiksmų planą, 2014 metais konkurso būdu buvo finansuota 13 atvirųjų jaunimo centrų ir 20 atvirųjų jaunimo erdvių bei 14 regioninių jaunimo organizacijų tarybų. Šių organizacijų veiklą finansavimas paskatino didesnę jaunimo užimtumą savivaldybėse ir aktyvesnį jaunimo dalyvavimą visuomeniniame gyvenime (atvirieji jaunimo centrai pirmą kartą konkurso būdu buvo finansuoti 2007 m., atvirosios jaunimo erdvės – 2011 m., o regioninės jaunimo organizacijų tarybos – 2008 m.). Siekiant,

kad jų veikla būtų nuolatinė, reikalingas pastovus finansavimas.

19. Lietuvos darbo biržos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – Lietuvos darbo birža) 2014 m. birželio 1 d. duomenimis, šalyje buvo registruota 14,6 tūkst. jaunų bedarbių iki 25 metų amžiaus, jaunų ilgalaikių bedarbių, darbo nerandančių ilgiau nei 6 mėnesius, – 5,5 tūkst. Aukščiausias jaunimo nedarbo lygis buvo Alytaus miesto savivaldybėje ir Jurbarko (po 7,0 proc.), Alytaus rajono savivaldybėje ir Kupiškio (po 6,9 proc.), Šilutėje (6,8 proc.), Kalvarijos savivaldybėje (6,7 proc.), Lazdijuose (6,4 proc.), Mažeikiuose (6,2 proc.), Panevėžio miesto savivaldybėje (6,1 proc.). Mažiausias jaunimo nedarbo lygis užfiksuotas Trakų rajono savivaldybėje ir Kaišiadoryse (po 1,7 proc.) bei Kretingoje (1,8 proc.).

20. Remiantis Lietuvos darbo biržos duomenimis, 2014 m. birželio 1 d. daugiau nei pusė (53,4 proc.) jaunų bedarbių iki 25 metų neturėjo profesinės kvalifikacijos, o 37,7 proc. buvo pirmą kartą pradedantys darbinę veiklą. 2014 m. birželio 1 d. duomenimis, tarp Lietuvos darbo biržoje registruotų bedarbių dauguma (55,8 proc.) turėjo vidurinį, 19,3 proc. – pagrindinį, 15,9 proc. aukštąjį ir 8,9 proc. – pradinį išsilavinimą. Absolventų dalis tarp 2014 m. sausio–gegužės mėnesiais registruotų jaunų bedarbių sudarė 22,4 proc., 2013 m. tuo pačiu laikotarpiu – 20,3 proc. Analizuojant 2010–2013 metų laikotarpį, pastebėta, kad didžiausia dalis absolventų buvo 2013 m. – 31,5 proc., o 2012 m. – 28,3 proc., 2011 m. – 31,1 proc., 2010 m. – 29 proc. Remiantis 2014 m. birželio 20 d. Lietuvos Respublikos partnerystės sutartyje pateiktais duomenimis, 2012 m. nedarbo lygis kaime siekė 19,5 proc. (t. y. 6,3 proc. didesnis už šalies vidurkį). Kaimo vietovėse, net ir netoli didžiųjų miestų, užimtumo situacija dažnai sudėtingesnė – besiribojančiose kaimiškose teritorijose registruoto jaunimo nedarbo lygis dažnai 1,5–1,7 karto didesnis negu mieste (pvz., su Vilniaus miestu besiribojančioje Vilniaus rajono savivaldybėje, Trakų rajono savivaldybėje ar Šalčininkų rajono savivaldybėje, ties Kaunu – Kazlų Rūdos savivaldybėje, Jonavos rajono savivaldybėje).

21. Įgyvendinant Nacionalinę profesinio orientavimo švietimo sistemoje programą, patvirtintą Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2007 m. gruodžio 3 d. įsakymu Nr. ISAK-2332 „Dėl Nacionalinės profesinio orientavimo švietimo sistemoje programos patvirtinimo“, Lietuvos mokinių neformaliojo švietimo centras vykdė du nacionalinius projektus: „Ugdymo karjerai ir stebėsenos modelių sukūrimas ir plėtra bendrajame lavinime ir profesiniame mokyme (1 etapas)“ (Nr. VP1-2.3-ŠMM-01-V-01-002) ir „Ugdymo karjerai infrastruktūros bendrajame lavinime ir profesiniame mokyme sukūrimas ir plėtra“ (Nr. VP3-

2.2-ŠMM-07-V-01-004). Nuo 2012 m. 928 bendrojo ugdymo mokyklose ir profesinio mokymo įstaigose mokiniams teikiamos profesinio orientavimo (profesinio informavimo, profesinio konsultavimo ir ugdymo karjerai) paslaugos. Profesinio orientavimo paslaugas gavo apie 160 tūkst. mokinių. Tačiau, pasibaigus Europos socialinio fondo projektų finansavimui, mokyklose sudėtinga išsaugoti profesinio orientavimo (karjeros) specialistus, kurie buvo apmokyti ir įdarbinti vykdant projektus.

22. Lietuvos moksleivių sąjungos ir Lietuvos mokinių neformaliojo švietimo centro atlikti tyrimai parodė, kad vykdant profesinį orientavimą labiausiai stokojama profesinio veiklinimo paslaugų, t. y. darbo veiklos stebėjimo realioje darbo aplinkoje. Pavieniai mokinių vizitai į Lietuvos įmones, įstaigas ar organizacijas apima tik nedidelę mokinių dalį, o didžioji mokinių dalis neturi galimybių įvertinti savo profesijos pasirinkimo realioje darbo aplinkoje.

23. Kokybės vertinimas parodė, kad apie 46 proc. apklaustų jaunimo ir su jaunimu dirbančių organizacijų atstovų mano, kad jaunimui nepakanka neformaliojo ugdymo ir jaunimo mokymo veiklų jų savivaldybėje. Beveik nė vienoje savivaldybėje nėra sistemingai tiriami jaunimo neformaliojo ugdymo ir mokymo poreikiai. Savivaldybėse trūksta dėmesio asmenų, dirbančių su jaunimu, bendradarbiavimui stiprinti ir kvalifikacijai kelti.

24. Svarbų vaidmenį, kalbant apie neformalųjį ugdymą, atlieka mokinių savivaldos, kurios mokiniams suteikia galimybę savarankiškai priimti sprendimus, reikšmingus visai mokyklos bendruomenei, sprendžiant aktualius klausimus, organizuojant mokinių veiklą ugdymo įstaigoje. Mokinių savivaldos suteikia galimybę jaunam žmogui išmokti būti socialiai atsakingai, pilietiškai, iniciatyviai ir brandžiai asmenybei. Vis dėlto mokinių savivaldos koordinavimas valstybės ir vietos savivaldos lygmeniu lieka neaiškus.

25. Jaunimo garantijų iniciatyvos įgyvendinimo planas, patvirtintas Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2013 m. gruodžio 16 d. įsakymu Nr. A1-692 „Dėl Jaunimo garantijų iniciatyvos įgyvendinimo plano patvirtinimo“, numato priemones, skirtas užtikrinti, kad visi jaunuoliai iki 29 metų amžiaus per keturių mėnesių laikotarpį nuo darbo netekimo arba formaliojo mokymosi baigimo gautų pasiūlymą dirbti, toliau mokytis, įskaitant pameistrystės profesinio mokymo formą, atlikti praktiką arba stažuotę. Tačiau vis dar nėra priemonių, skatinančių savisamdą, kuri prisidėtų ir prie socialinę atskirtį patiriančio jaunimo užimtumo.

26. Kokybės vertinimo metu paaiškėjo, kad kas penktas jaunuolis yra nepatenkintas savo laisvalaikiu. Pastebima tendencija, kad jaunesni žmonės dažniausiai laisvalaikiu žaidžia

kompiuteriu. Vyresnio amžiaus jaunuoliai laisvalaikio vis mažiau sportuoja ir juda, pvz., eina pasivaikščioti, keliauja. Maždaug trečdalis (32,8 proc.) jaunuolių nesutinka, kad jie turi galimybių įdomiai praleisti savo laisvalaikį. Šiek tiek daugiau nei pusė (51,1 proc.) jaunų žmonių nesutinka, kad turi pakankamai lėšų pasirinkti norimą laisvalaikio leidimo formą.

27. Siekiant gerinti gyvenimo kokybę, gyventojų sveikatą ir skatinti sveiką gyvenseną, darbingumą, laisvalaikio užimtumą ir kt., Lietuvos Respublikos Seimo 2011 m. kovo 24 d. nutarimu Nr. XI-1296 „Dėl 2011–2020 metų valstybinės sporto plėtros strategijos patvirtinimo“ patvirtinta 2011–2020 metų valstybinė sporto plėtros strategija, kurios vienas iš uždavinių yra sukurti ir (arba) atnaujinti sporto infrastruktūrą, kad ji būtų tolygiai išplėtota visuose Lietuvos regionuose, prieinama kiekvienam gyventojui jo aplinkoje ir sudarytų tinkamas sportavimo sąlygas įvairaus amžiaus žmonėms, neįgaliesiems, mėgėjams ir sportininkams profesionalams.

28. Didelis jaunimo, ypač jaunimo lyderių, judumas iš mažų miestų, miestelių ar kaimų į didžiuosius miestus taip pat stabdo regionų plėtrą, nes mažėja jaunimo lyderių, kurie galėtų imtis iniciatyvos kurti darbo vietas, vystyti regionui naudingus projektus. Nemaža dalis jaunų žmonių emigruoja į užsienio šalis. Remiantis Lietuvos statistikos departamento duomenimis, 2012 metais 28 proc. emigrantų sudarė 14–24 metų asmenys, 35 proc. – 25–35 metų asmenys. Todėl labai svarbu rasti priemonių grįžtamosios migracijos procesams valdyti, siekiant motyvuoti jaunus žmones grįžti į savo kraštą ir imtis veiklos panaudojant to krašto išteklius ir infrastruktūrą. Pažymėtina, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2014 m. sausio 22 d. nutarimu Nr. 79 „Dėl Lietuvos migracijos politikos gairių patvirtinimo“ patvirtintos Lietuvos migracijos politikos gairės, kuriose skiriamas dėmesys grįžtamajai migracijai, tačiau akcentuojamas jaunimo grįžimas į Lietuvą apskritai, o ne į savivaldybes.

29. Siekiant skatinti emigrantų, ypač jaunimo, sugrįžimo procesą, būtina didinti jaunimo užimtumą, finansuoti profesinių stažuotčių programas, sudaryti tinkamas sąlygas grįžusiesiems į Lietuvą savo profesines žinias ir patirtį panaudoti Lietuvos ekonominei ir kultūrinei gerovei kurti ir atkreipti dėmesį į regioninės atskirties mažinimo politiką.

30. Jaunimo reikalų departamento organizuotos diskusijos jaunimo emigracijos tema metu paaiškėjo, kad jaunoms šeimoms mažesniuose miesteliuose ir kaimuose yra sudėtinga gyventi ir dėl tinkamai nepritaikytos infrastruktūros: sunku įvažiuoti į parduotuves su vežimėliais, parduotuvėse ar įstaigose nėra kūdikiams maitinti pritaikytų vietų, trūksta vaikų darželių ir kt.

31. Nuo rajono centro atokiau gyvenantiems jauniems žmonėms yra sunkiau dalyvauti įvairiose jaunimui skirtose veiklose dėl nepatogiai išplėtos viešojo susisieikimo sistemos. Socialinės apsaugos ir darbo ministerija 2014 m. kovo–balandžio mėnesiais atliko apklausą apie viešojo susisieikimo situaciją savivaldybėse. Siekta sužinoti, ar savivaldybėms aktuali susisieikimo problema, ir išsiaiškinti, kokius šios problemos sprendimo būdus siūlo pačios savivaldybės. Paaiškėjo, kad daugiau nei pusė iš atsakymus pateikusių 48 savivaldybių susiduria su šia problema. Viena dažniausių problemų, kurias mini savivaldybės, – tai nelankstus, prie mokinių užklasinės veiklos nepritaikytas maršrutinių autobusų grafikas, ypač reti maršrutai antroje dienos pusėje, savaitgaliais ir vasarą, gana didelės viešojo transporto bilietų kainos. Savivaldybės atkreipė dėmesį, kad mokykliniai „geltonieji“ autobusai galėtų prisidėti prie problemos sprendimo, tačiau norint jais vežti ne mokyklų mokinius, reikia peržiūrėti teisinę bazę dėl mokyklinių autobusų panaudojimo kitoms, ne tik mokinių vežiojimo, reikmėms. Taip pat labai svarbu plėsti dviračių takų tinklą.

32. Remiantis Kokybės vertinimo duomenimis, jaunimui savivaldybėse trūksta informacijos su jaunimo veiklomis susijusiais klausimais. Ne visuomet gaunama informacija atitinka jaunimo poreikius, pvz., kaimo jaunimo organizacijų atstovų teigimu, gaunama labai daug informacijos apie tarptautines programas, kuriomis pasinaudoti galimybės yra ribotos, o informavimo ir praktinės paramos norint pasinaudoti vietinėmis finansavimo galimybėmis trūksta. Atsižvelgiant į tai, labai svarbu išsiaiškinti, kokia informacija jaunimą savivaldybėse pasiekia sunkiau.

33. Jauniems žmonėms, ypač kaimų gyvenamosiose vietovėse, kuriose gyvena daugiau nei 50 proc. visų savivaldybės gyventojų, taip pat trūksta informacijos apie sveikatą ir sveiką gyvenimą. Jaunimo reikalų departamento 2012 m. įgyvendinant projektą „Integruotos jaunimo politikos plėtra“ atlikto Jaunimo problematikos tyrimo (toliau – Jaunimo problematikos tyrimas) duomenimis, apie dešimtadalį (11,6 proc.) jaunimo galima priskirti prie dažnų alkoholio vartotojų, o 2,9 proc. turi priklausomybę alkoholiui. Net 26 proc. jaunų žmonių teigė, kad rūko kasdien. Lietuvos statistikos departamento duomenimis, per pastaruosius trejus metus kasmet daugėjo nusikalstamų veikų, susijusių su narkotinėmis ar psichotropinėmis medžiagomis. Siekiant padėti jaunimui formuoti teigiamas elgesio dėl sveikatos nuostatas būtina skleisti mokslu pagrįstą informaciją jiems aktualiais sveikatos klausimais.

34. Lietuvos Respublikos visuomenės sveikatos priežiūros įstatymu savivaldybėms

pavesta vykdyti vaikų ir jaunimo visuomenės sveikatos priežiūrą. Visuomenės sveikatos priežiūra savivaldybėse esančiose ikimokyklinio ugdymo, bendrojo ugdymo mokyklose ir profesinio mokymo įstaigose ugdomų mokinių pagal ikimokyklinio, priešmokyklinio, pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo programas, visuomenės sveikatos stiprinimas ir visuomenės sveikatos stebėseną įtvirtinta valstybine (valstybės perduota savivaldybėms) funkcija.

35. Remiantis Jaunimo problematikos tyrimu paaiškėjo, kad 39,7 proc. jaunuolių emocinė savijauta yra vidutiniška, o 8,3 proc. – bloga. Bendrojo ugdymo mokyklose dirba psichologai, todėl psichologinė pagalba yra prieinama, tačiau ne visi jaunuoliai išdrįsta kreiptis pagalbos į psichologą dėl susiformavusio neteisingo požiūrio į psichologus ir jų klientus. Aukštosiose mokyklose psichologinės pagalbos studentams beveik nėra ir tik keletas aukštųjų mokyklų ar fakultetų gali pasiūlyti tokią pagalbą savo studentams. Taip pat didelė problema – jauni žmonės nėra linkę kreiptis į gydymo įstaigas. Neretai nesikreipiama ir dėl informacijos trūkumo.

36. Svarbu atkreipti dėmesį ir į nusikalstamumo prevenciją bei jaunuolių, grįžusių iš įkalinimo įstaigų, integraciją. Lietuvos statistikos departamento duomenimis, 2012 metais buvo nustatyta 14 tūkst. jaunuolių, įtariamų (kaltinamų) padarius nusikalstamas veikas, arba beveik pusė (48 proc.) visų dėl nusikalstamų veikų padarymo įtariamų (kaltinamų) asmenų. Nuo 2010 iki 2012 metų įkalinimo įstaigose kasmet kalėjo apie 4 tūkst. nuteistų asmenų, kurių amžius buvo iki 30 metų, arba beveik pusė (46 proc.) visų nuteistųjų. Daugiausia užfiksuojama turtinio pobūdžio nusikalstamų veikų. Atsižvelgiant į tai, kiek daug jaunų žmonių atlieka bausmę įkalinimo įstaigose, labai svarbu stengtis palengvinti jų reintegraciją. Siekiant keisti visuomenės požiūrį šiuo klausimu, reikalinga efektyvi informacijos sklaida ir priemonės, skirtos nusikalstamumo prevencijai.

III SKYRIUS

VEIKSMŲ PLANO ĮGYVENDINIMAS

37. Veiksmų plano nuostatų įgyvendinimo laikotarpis – 2015–2017 metai.

38. Veiksmų plano įgyvendinimą koordinuoja Socialinės apsaugos ir darbo ministerija. Įgyvendinant planą dalyvauja: Švietimo ir mokslo ministerija, Ūkio ministerija, Žemės ūkio ministerija, Sveikatos apsaugos ministerija, Kultūros ministerija, Užsienio reikalų

ministerija, Susisiekimo ministerija, Vidaus reikalų ministerija ir šioms ministerijoms pavaldžios įstaigos, Kalėjimų departamentas prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos, taip pat siūloma dalyvauti savivaldybėms, socialiniams partneriams, asocijuotoms verslo struktūroms, jaunimo organizacijoms.

39. Siekiant įgyvendinti Veiksmų plano tikslą ir uždavinius, parengtos Veiksmų plano priemonės, kuriose taip pat numatomos lėšos, terminai ir atsakingi vykdytojai.

40. Atsakingi vykdytojai kasmet iki sausio 30 d. pateikia Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai ataskaitas, kaip įgyvendinamos Veiksmų plano priemonės (1 priedas).

41. Veiksmų plano vertinimo kriterijai ir jų reikšmės pateikti 2 priede.
